

Прв извештај од набљудување на медиумското известување за работата на Собранието

септември – декември 2015

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

IDSCS | Институт за демократија
Социетас цивилис - Скопје

Прв извештај од набљудување на медиумското известување за работата на Собранието

(септември – декември 2015)

*Оваа публикација е изготвена со помош на Швајцарската агенција за поддршка и
развој.*

*Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Институт за
демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и на никаков начин не може да се
смета дека ги одразува гледиштата на Швајцарската агенција за поддршка и
развој.*

Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) од јуни 2014 го следи квалитетот на дебатата во Собранието и медиумското известување за работата на парламентот. Набљудувањето во првиот циклус се одвиваше во текот на 10 месеци, односно од јуни 2014 до мај 2015 година¹. Од септември 2015 набљудувањето и оценувањето на квалитетот на парламентарната дебата и на медиумското известување продолжува поддржано од Швајцарската агенција за развој и соработка и ќе трае до декември 2017 година.

Целта на набљудувањето на медиумите е да се дојде до сознание во која мера медиумите се дел од процесот на делиберација во општеството при создавањето на јавните политики, односно во која мера на пошироката јавност и ги пренесуваат аргументите изнесени во собраниските расправи.

Пред вас е првиот извештај за медиумското известување за Собранието кој се однесува на четиримесечниот период од 1 септември до 31 декември 2015 година. Следните извештаи за медиумското известување ќе се објавуваат за тримесечни набљудувачки периоди.

Резиме

- Враќањето на опозицијата во Собранието одново го сврти медиумскиот интерес кон парламентарните дебати. Значителен дел (43%) од анализираниите информации во кои се спомнува Собранието се однесуваат на дебатите во пленарните и комисииските седници.
- Пратениците се најчести наведени извори во информациите објавени во периодот септември – декември 2015 (49%). Втори по застапеност се извори во кои спаѓаат странски претставници, политичари и дипломати на други држави во Македонија (13%), а членовите на политичките партии се на трето место (12%).
- Во анализираниите медиумски информации во овој период почести се информациите во кои е застапен пратеник од само една политичка опција во Собранието (56%), отколку истовремено и од власта и од опозицијата (44%).
- Медиумите почесто објавуваат информации во кои како извори се застапени пратеници од опозицијата (31%), отколку од власта (24%).
- Информациите во кои истовремено се наведени пратеници од власта и од опозицијата најчесто се однесуваат на дебатите на пленарните и на седниците на собраниските комисии.

¹ Првиот циклус на набљудување на квалитетот на дебатата и на медиумското известување се одвиваше во рамки на проектот „Собранието под лупа. Засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ финансиран од Европскиот инструментот за демократија и човекови права – ЕИДХР и кофинансиран од ИДСЦС и ИЕКОБ. Целосниот извештај за квалитетот на дебатата во првиот набљудуван циклус кој го опфати периодот од јуни 2014 до мај 2015 е достапен на следниот линк: <http://idscs.org.mk/images/parliament-watchdog/rovovska-debata-mk.pdf>

- Споредно со периодот во 2014, сега е намален процентот на извори од политички партии, а зголемен е процентот на извори кои се водат како „друго“ во кои спаѓаат претставници на други држави, на Европската Унија и САД, амбасадори во Македонија и претставници на други странски институции што должи на посредништвото на странските претставници во политичките преговори и генерално нивното вклучување во разрешувањето на кризата.
- Објавените информации кои се однесуваат на Собранието најчесто се структурирани како информативни извештаи (53%) и како кратки вести во кои е застапена само основна информација за случувањето (30%).
- Медиумите на албански јазик почесто објавуваа информации за содржината на собраниските дебати, а на медиумите на македонски јазик отпаѓаат повеќето од информациите во кои парламентот само се спомнува, но не во контекст на дискусиите туку во контекст на пошироката политичка состојба во државата и односите меѓу партиите.

I. Политички контекст

Согласно Уставот, Собранието ја има законодавната власт и е составено од 123 пратеници. Пратениците се избираат на непосредни избори, по пат на пропорционални изборни листи за мандат од четири години. На последните парламентарни избори, одржани во април 2014 година, партијата Внатрешна македонска револуционерна организација – Демократска партија за македонско национално единство (ВМРО-ДПМНЕ) освои 61 пратеник, а нивниот коалиционен партнер со кој ја формираат Владата, Демократската унија за интеграција (ДУИ), освои 19 пратеници. По еден пратеник во Собранието освоија партиите на Граѓанска опција за Македонија (ГРОМ) и Национална демократска преродба (НДП). Пратеникот кој мандатот го доби од НДП и покрај одлуката на партијата да го бојкотира Собранието се приклучи кон пратеничката група на ДУИ. Пратеникот на ДУИ, Зулфи Адиле, во септември најави дека ја напушта пратеничката група и ќе продолжи да учествува во работата на Собранието како независен пратеник. Со тоа сега пратеничката група на ДУИ брои 19 пратеници. На 8 мај партијата Демократска обнова за Македонија (ДОМ) која има еден пратеник (Лилјана Поповска) во Собранието одлучи да ја напушти владејачката коалиција. Во периодот од јуни 2014 до крајот на август 2015 пратениците од најголемата опозициска коалиција предводена од Социјалдемократскиот сојуз за Македонија (СДСМ), која на изборите освои 34 мандати, ја бојкотираше работата на Собранието. Од 1 септември 2015 пратениците од коалицијата на СДСМ се вратија во парламентот и учествуваат во неговата работа.

Најголемите партии од власта и опозицијата по бурниот политички период настанат по предвремените парламентарни избори во април 2014 во кој се објавија низа скандали поврзани со незаконско прислушкување и се случија протести, на 2 јуни со посредство на комесарот за проширување на ЕУ Јоханес Хан постигнаа договор² за надминување на кризата. Договорот содржи серија на мерки со конкретни рокови кои треба да помогнат да се надмине политичката криза која се разви по објавувањето на прислушуваниите разговори. Мерките се однесуваат на враќање на опозицијата во Собранието, организирање на нови парламентарни избори, оставка

² Договорот во јавноста го доби името „Договорот од Пржино“ според населбата во Скопје во која е сместена резиденцијата на ЕУ во која се одвиваа политичките преговори меѓу лидерите на четирите најголемите партии во Македонија, ВМРО-ДПМНЕ, СДСМ, ДУИ и ДПА.

на актуелната влада пред изборите, формирање на влада во која на клучни ресори ќе бидат именувани министри од опозицијата, реформи во изборното законодавство, формирање на специјално јавно обвинителство со мандат да ги истражи наводите од објавените снимки.

Во меѓувреме експертски тим ангажиран од Европската комисија предводен од Рајнхарт Прибе, поранешен директор на Директоратот за Западен Балкан во Европската комисија подготвија детален извештај за проблемите во повеќе области. Извештајот се осврнува на правосудниот систем, контролата на работата на службите за безбедност, проблеми при организирање избори, сосостојбата со медиумите и насоки за реформи во сите овие полиња за да се подобри состојбата. Извештајот е доставен до Собранието и служи како патоказ за спроведување на реформи во наведените области.

Од 1 септември опозицијата се врати во Собранието и тоа сега работи во полн состав. Во набљудуваниот период септември-ноември 2015 владеачкото мнозинство во Собранието брои 81 пратеник, а опозицијата 42 пратеници.

Според договорот, опозицијата во октомври доби неколку министерски места во владата на Груевски како во министерствата за внатрешни работи и за труд и социјална политика. Опозициски заменици министри се поставени во министерствата за финансии и земјоделство и за информатичко општество и администрација со цел да ја контролираат работата на клучните државни институции во периодот до спроведувањето на изборите.

Партиите со низа одолговлекувања во преговорите кои се одвиваат меѓу нивните работни групи во Клубот на пратениците со медијација на посредникот Питер Ванхоуте ангажиран од страна на ЕУ и САД, ги пробија претходно договорените рокови за спроведување на реформите. Сè уште (состојба од јануари 2016) траат преговорите за областите правосудство и медиуми.

Според „Договорот од Пржино“ владата на премиерот Никола Груевски во текот на јануари 2016 треба да поднесе оставка и преодна влада да организира нови парламентарни избори кои треба да се одржат во април 2016 година.

Пратениците во Собранието од двете политички опции скоро без дискусија ги прифатија одлуките постигнати во меѓупартиските преговори надвор од Собранието. На собраниските седници пратениците веднаш ги прифатија и изгласаа предложените одлуки како формирањето на Специјално јавно обвинителство, изборот на јавниот обвинител, изборот на опозициските министри, формирањето на анкетна комисија за скандалот со прислушкувањето, изменувањето на составот на Државната изборна комисија.

II. Методологија на истражување

Мониторингот на медиумите опфаќа следење на објавените информации во 10 национални медиуми во кои се спомнуваат пратениците и Собранието. Следењето ги опфаќа текстовите објавени во шест дневни весници од кои четири на македонски и два на албански јазик. Од телевизиските прилози се следат објавените информации на централните информативни емисии на четири национални телевизии од кои две се на македонски, а две на албански јазик. Со мониторингот се опфатени следните медиуми:

Весници

- Дневник
- Утрински весник

- Вечер
- Слободен печат
- Коха
- Лајм

Телевизии

- Сител
- Телма
- Алсат-М
- МРТ2 програма на албански јазик

Во наведените медиуми се следат и анализираат информациите во кои се спомнеуваат Собранието, пратениците и законодавната постапка. Во секој поединечен текст и телевизиски прилог се анализираат главните елементи односно жанрот, фокусот на информацијата, видот, бројот, страната и јавноста на изворите.

III. Медиумска и јазична структура на објави

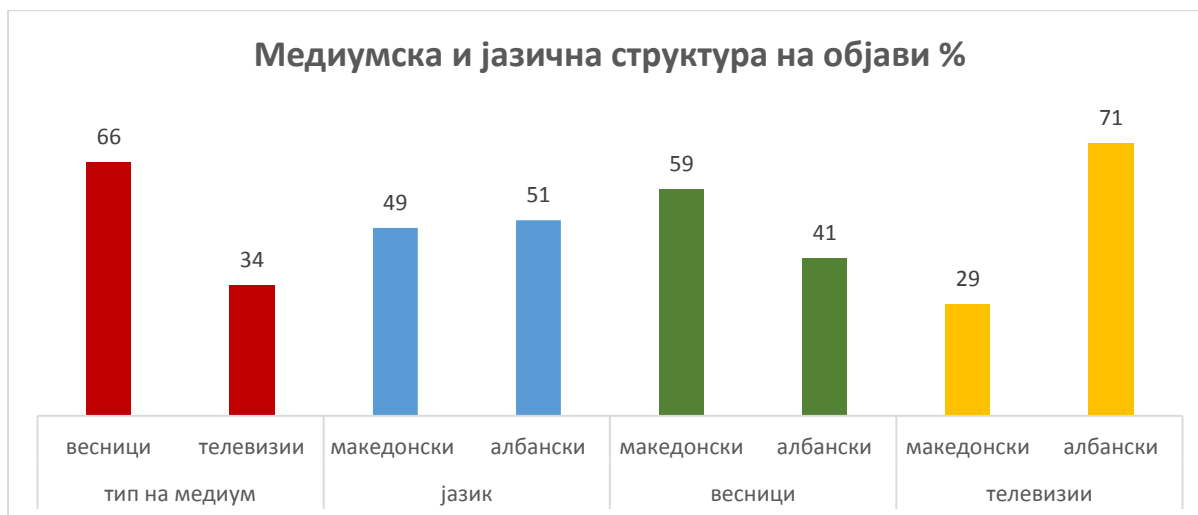
Структурата на медиумските содржини анализирани во периодот септември – декември 2015 година е следната:

Според вид на медиум: дневни весници 66%, телевизии 34%

Јазик на објавување: албански 51%, македонски 49%

Информации во весници според јазик: македонски 59%, албански 41%

Информации на телевизии според јазик: албански 71%, македонски 29%

IV. Наоди од набљудување

- **Фокус на објавените информации**

Во набљудуваниот период од 1 септември до 31 декември анализирани се 361 информација во кои се спомнува Собранието или пратениците објавени на набљудуваните медиуми. Анализата

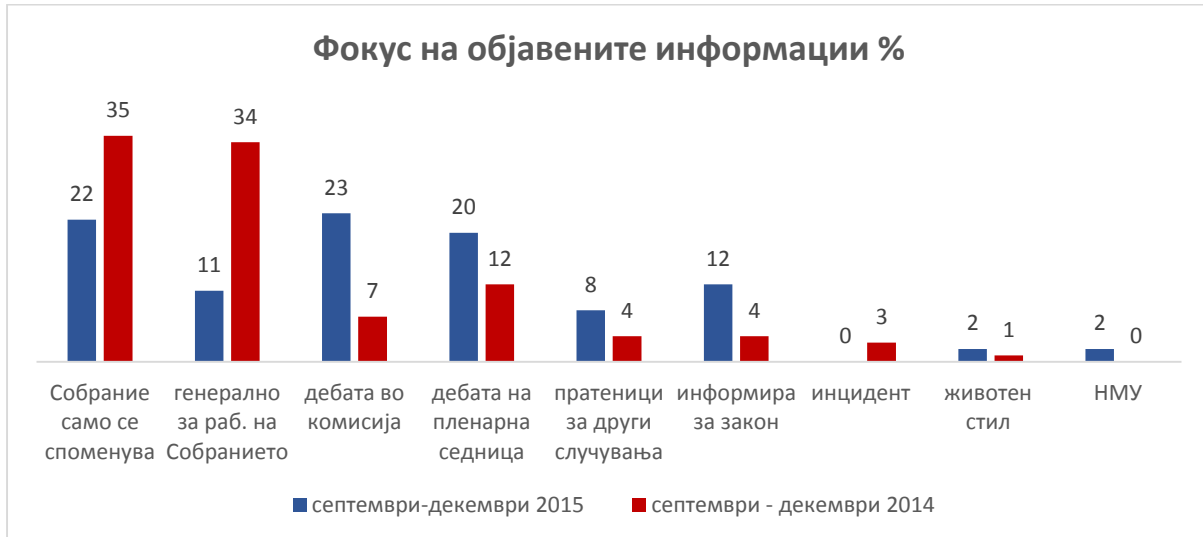
на овие содржини укажува дека медиумите во овој период најчесто објавуваа информации кои се однесуваат на дебатата или настаните на собраниските седници. Во 23% од случаите информациите се однесуваа на дебати во некоја од собраниски комисиии, а во 20% на дебати од пленарни седници. Ова е значителна разлика ако се спореди со медиумското известување во истиот период пред една година односно во 2014 година. Во периодот септември – декември 2014 медиумите најчесто само го спомнуваа парламентот во контекст на политичката криза во земјата, односите меѓу најголемите политички партии во земјата и бојкотот на опозицијата. Многу поретко објавуваа информации кои се однесуваат на содржината на собраниските дебати.

Оваа промена во најголем дел се должи на враќањето на опозицијата во Собранието од 1 септември и канализирањето на политичката криза во парламентот. Во Собранието во овој период се разгледуваа и се гласаа дел од законите и законските измени кои произлегоа од политичките договори за разрешување на кризата. Истовремено на парламентарните говорници се пресели поголем дел од политичката конфронтација која претходно поради бојкотот на опозицијата го заобиколуваше парламентот. На тоа укажува и семантичкиот облак од стотите најчесто употребени зборови од страна на медиумите во насловите и поднасловите во весниците и во најавите на телевизиските прилози во кои се споменува Собранието.

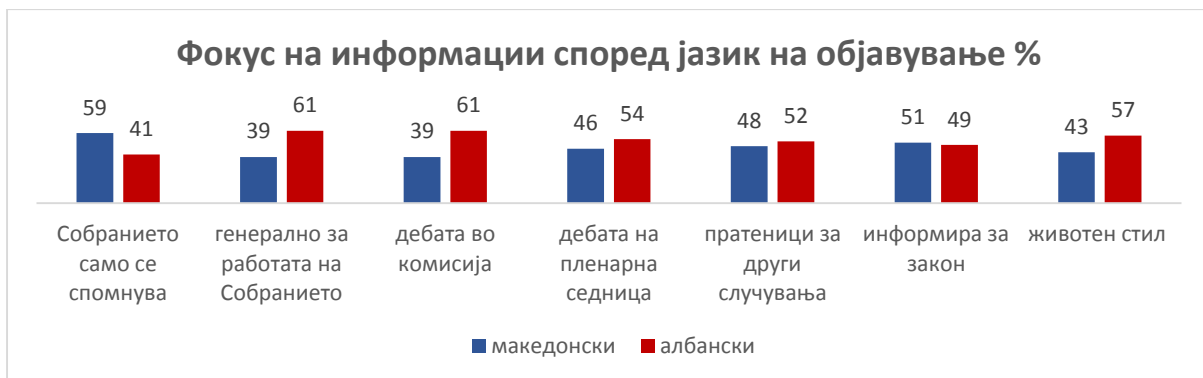

Семантички облак од 100 најфреквентни зборови во насловите, поднасловите и најавите на информациите во медиумите кои се однесуваат на Собранието.

Исто така, во овој период се зголемија објавените информациите во кои се укажува на промена или укинување на постоечки закони или стапување во сила на нови законски измени. Такви се 12% од анализираните содржини споредено со 4% во периодот пред една година.

Ако се анализира фокусот на информациите според јазикот на медиумот кој ги објавил произлегува дека медиумите на македонски јазик почесто објавиле информации во кои Собранието само се спомнува, но содржината не се однесува на работата на пратениците туку на пошироки политички настани и односи во државата. Медиумите на албански јазик, пак, почесто објавуваа информации за собраниската дискусија на пленарните и на седниците на собраниските комисиии.

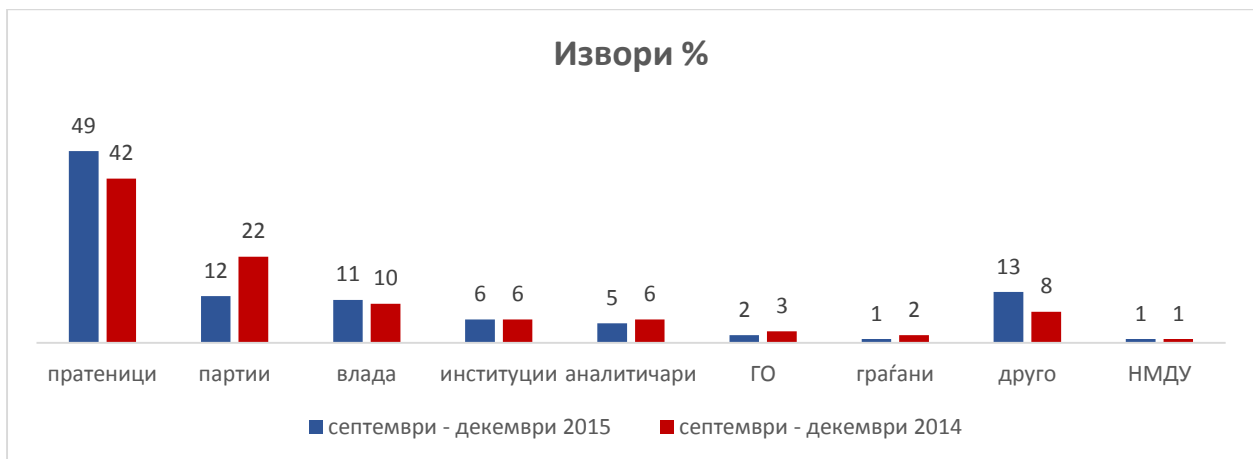

- Број и страна на извори**

Во третина (33%) од идентификуваните информации објавени во медиумите во периодот септември – декември 2015, а кои се однесуваат на Собранието, наведен е само еден извор. Во 29% се наведени два извори, во 14% три, а во 12% повеќе од три извори. Во 11% од информациите не е наведен ниту еден извор.

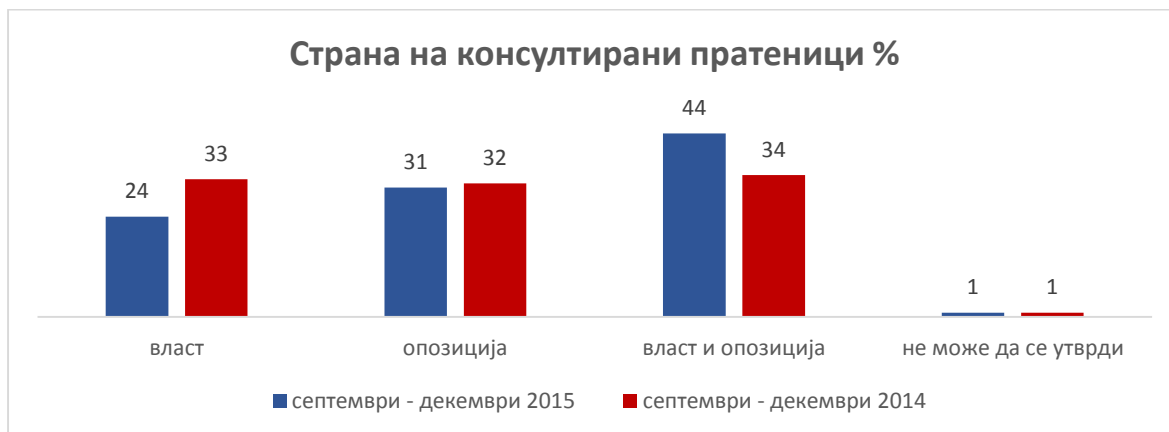

Во безмалку половина (49%) од информациите објавени во овој период како извори се наведени пратеници во Собранието. Тоа е нешто повеќе отколку во истиот период во 2014 кога како извори беа наведени пратениците во 42% од информациите. Споредно со периодот во 2014, сега е намален процентот на извори од политички партии, а зголемен е процентот на извори кои се водат како „друго“ во кои спаѓаат претставници на други држави, на Европската Унија и САД, амбасадори во Македонија и претставници на други странски институции.

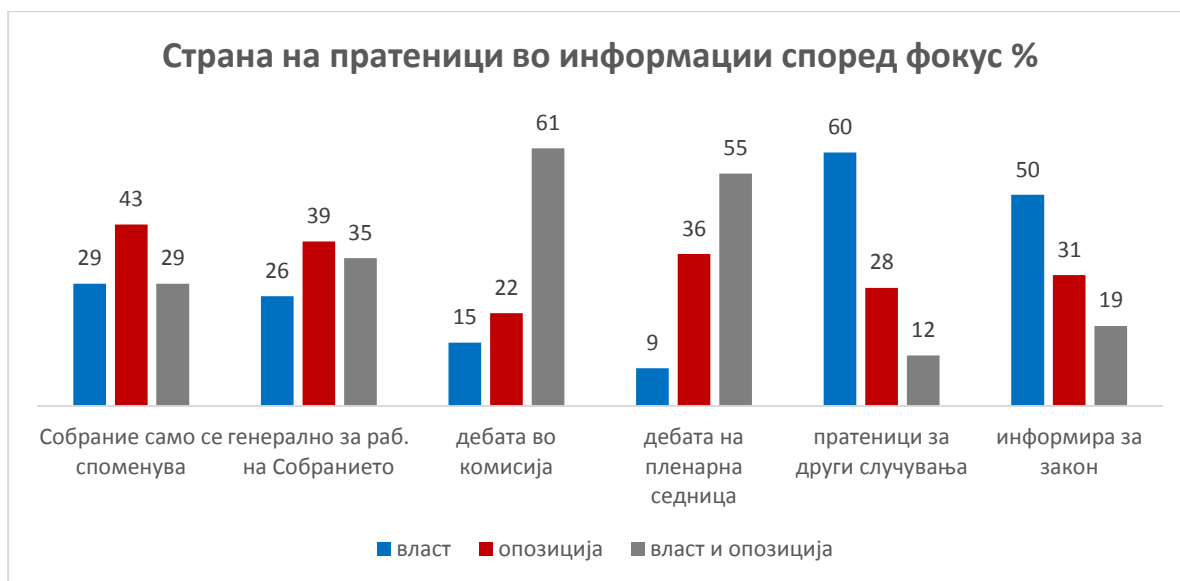

Ако се анализира на која политичка опција во парламентот припаѓаат пратениците кои се наведени како извори во анализираните информации произлегува дека повторно во најголем дел медиумите објавуваат информации во кои е застапен пратеник од една политичка опција (вкупно 55%). Така, во 31% од информациите се застапени пратеници само од опозицијата, во 24% само од власта, а во 44% истовремено и од власта и од опозицијата³. Споредно со истиот период во 2014 година произлегува дека се намалил процентот на објавени информации во кои се застапени само пратеници од власта, а се зголемил процентот на оние во кои истовремено се наведени пратеници и од власта и од опозицијата.

³ Во првиот циклус на набљудување во периодот јуни 2014 до мај 2015 избраните пратеници од опозицијата кои го бојкотираа Собранието во мониторингот се означуваа како пратеници.

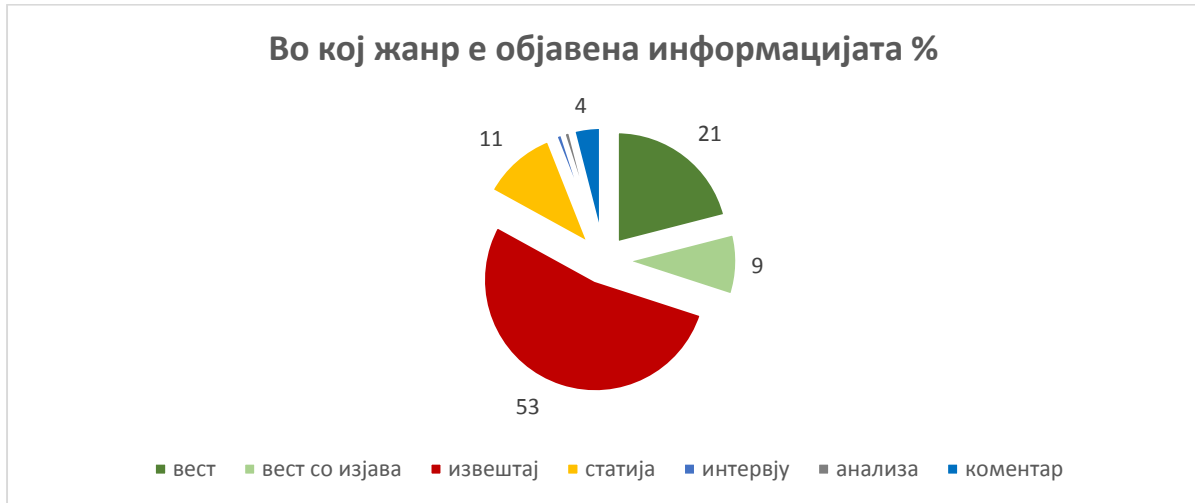
Ако се анализира застапеноста на пратениците според фокусот на објавената информација произлегува дека пратеници од власта и од опозицијата истовремено се наведени како извори најчесто во информации кои се однесуваат на парламентарните дебати на пленарните (55%) и на седниците на комисиите (61%). Само пратеници од опозицијата се почесто извори во информации кои се однесуваат на дебати на пленарни седници и во собраниски комисии. Опозиционерите исто така се почест извор во информации во кои Собранието само се спомнува (43%), а суштината на информацијата не се однесува на работата на парламентот, но и во информации кои се однесуваат генерално на работата или односите во парламентот (39%). Пратеници од власта почесто се наведени како извори во информации кои се однесуваат на други случувања неповрзани со Собранието и во информации кои се однесуваат на стапување во сила или укинување на определен закон или законски измени.

• Жанр на објавените информации

Од анализираниите информации во кои се спомнува Собранието објавени на набљудуваните медиуми во периодот септември – декември 2015 најголем дел се структурирани во форма на информативни извештаи од настаните. Такви се 53% од објавените информации. Во нив најчесто само се пренезуваат информации за случувањата без да анализира или навлезе во поширокиот контекст на настаните или да се даде компаративен или историски преглед. Според

жанровските карактеристики на второ место по застапеност се кратките вести (30%) во кои само се наведуваат основни информации за случувањата. Потоа следат статиите во весниците или темите на телевизиите (11%) во кои покрај информативни се застапени и аналитички елементи. Следни се коментарите со 4% , а интервјуата и анализите се застапени незначително.

Проект „Собранието под лупа“

Проектот „Собранието под лупа“ е финансиран од Швајцарската агенција за поддршка и развој. Во делот на активностите вклучува 28 месечно набљудување на квалитетот на собраниската дебата и набљудување на медиумското известување за работата на Собранието.

Набљудувањето на собраниската дебата и на медиумското известување започна во септември 2015 и ќе трае до декември 2017 и ќе вклучува анализа и известување на добиените сознанија од мониторингот на секои три месеци. Во проектниот период ќе се изработат 9 квартални извештаи за квалитетот на дебатата во парламентот и 9 квартални извештаи за медиумското известување за работата на пратениците. Во рамки на проектот ќе се спроведат и ќе се објават резултатите од две теренски истражувања на јавното мислење за перцепциите на граѓаните за работата на Собранието.

Проектот претставува продолжување на проектот „Собранието под лупа, засилување на политичката дебата и делиберативниот дискурс“ кој беше финансиран од Европскиот инструмент за демократија и човекови права – ЕИДХР и се спроведе во периодот од февруари 2014 до октомври 2015 година.

**Прв извештај од набљудување
на медиумското известување
за работата на Собранието**
септември – декември 2015

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

**Институт за демократија
Социетас цивилис - Скопје**